

1. ชื่อเรื่อง/กิจกรรม นิเทศติดตามการดำเนินงานโครงการพระราชปณิธานสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จฯ เยี่ยมเยียนราษฎรในเขตสุขภาพที่ 6

2. ผู้รับผิดชอบงาน : กลุ่มวัยทำงาน ศูนย์อนามัยที่ 6

3. สถานการณ์ปัญหา

โครงการสืบสานพระราชปณิธานสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จฯ เยี่ยมเยียนราษฎรในเขตสุขภาพที่ 6 ดำเนินการโดยมูลนิธิถันยรักษ์ฯ ร่วมกับ กรมอนามัย กรมสนับสนุนบริการฯ กรมการแพทย์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข โดยได้ดำเนินการ เป็นโครงการระยะยาว 10 ปี แบ่งเป็น 2 phase คือ phase แรกปีงบประมาณ 2556-2560 และ Phase ที่ 2 ปี 2561-2565 โดยเปิดให้ลงทะเบียนหญิง 30-70 ปี (ที่ไม่ได้เป็นมะเร็งเต้านมหรือกำลังอยู่ในขั้นตอนการวินิจฉัยมะเร็งเต้านม) ในช่วงเดือน ต.ค.-ธ.ค.55 จำนวน 1.9 ล้านคนใน 21 จังหวัดครอบคลุมทั่วประเทศ การดำเนินการเน้นการสร้างตระหนักรู้เกี่ยวกับมะเร็งเต้านมซึ่งเป็นมะเร็งที่พบบ่อยที่สุดในหญิงไทย การใช้สมุดบันทึกการตรวจเต้านมตนเอง และให้ อสม.ที่ผ่านการฝึกอบรมให้เป็น อสม.เชี่ยวชาญเรื่องมะเร็งเต้านม ลงไปฝึกทักษะการตรวจเต้านมแก่สตรีเหล่านั้น รวมทั้งติดตามความสม่ำเสมอของการตรวจเต้านมด้วยสมุดบันทึกการตรวจเต้านมตนเอง โดยระดับตำบล รพ.สต.จะเป็นผู้สนับสนุน อสม. ส่วนระดับอำเภอ รพช.จะเป็นผู้สนับสนุน รพ.สต. และเชื่อมต่อการคัดกรอง การส่งต่อ และการดูแลผู้ป่วยมะเร็งเต้านมภายในอำเภอ กับ รพช./รพท เมื่อสิ้นสุด phase แรก สตรีที่ลงทะเบียน 2,965 ราย คิดเป็นอุบัติการณ์ 30 ต่อแสนต่อปี จากการศึกษาผู้ที่เป็นมะเร็งเต้านมจำนวน 2,965 ราย พบว่ากลุ่มที่ตรวจเต้านมตนเองสม่ำเสมอ พบขนาดก้อนของมะเร็งเต้านมเล็กไม่เกิน 2 ซม. พบมะเร็งเต้านมระยะแรก และมีอัตราการรอดชีวิตสูงกว่ากลุ่มที่ตรวจเต้านมไม่สม่ำเสมอ ซึ่งผลการศึกษานี้ได้ตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศ ชื่อเรื่อง Impact of regular Breast Self-Examination on breast cancer size, stage, and mortality in Thailand Breast J. 2020;26:822-824.

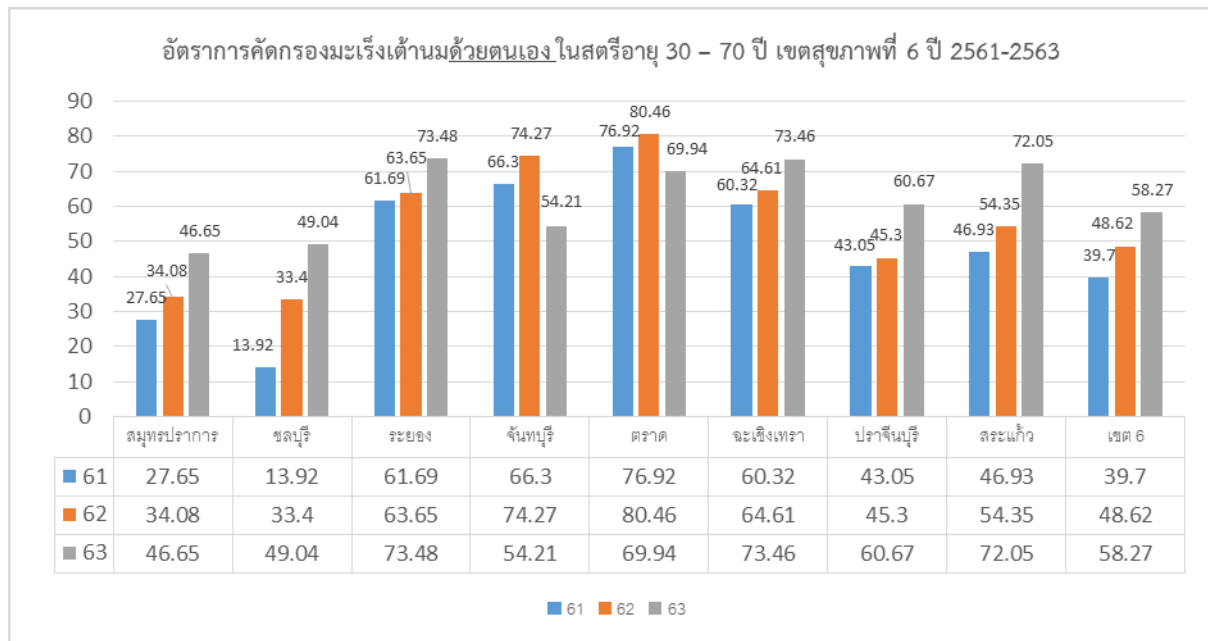
ใน phase 2 ซึ่งเป็น phase ของการขยายโครงการ ซึ่งเปิดให้ลงทะเบียนเพิ่มในช่วงเดือน ม.ค. 2561 เป็นต้นไป จนถึงสิ้นเดือน พ.ค.63 มีผู้ลงทะเบียน 2.8 ล้านคน รวมทั้ง 2 phase มีผู้ลงทะเบียน 4.7 ล้านคน ซึ่งในเขตสุขภาพ ที่ 6 ได้ดำเนินงานในจังหวัดจันทบุรี มีจำนวนผู้ลงทะเบียน 119,418 คน และในปี 2561 ได้ขยายพื้นที่ดำเนินงานเพิ่ม 2 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี และระยอง และในปี 2564 ได้มีการขยายพื้นที่ดำเนินงานครบทั้ง 8 จังหวัดในเขตสุขภาพที่ 6

อัตราการคัดกรองมะเร็งเต้านมในสตรีอายุ 30 – 70 ปี เขตสุขภาพที่ 6

อัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองในสตรีอายุ 30-70 ปี เขตสุขภาพที่ 6 ปี 2561-2563 พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ดังนี้ ปี 2561 ร้อยละ 39.7 ปี 2562 ร้อยละ 48.62 และ ปี 2563 ร้อยละ 58.27 แต่ก็ยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่ ร้อยละ 80

เมื่อพิจารณารายจังหวัด จะพบว่า เกือบทุกจังหวัดมีอัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองเพิ่มขึ้น ยกเว้น จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ที่มีอัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองลดลง (ภาพประกอบ 1)

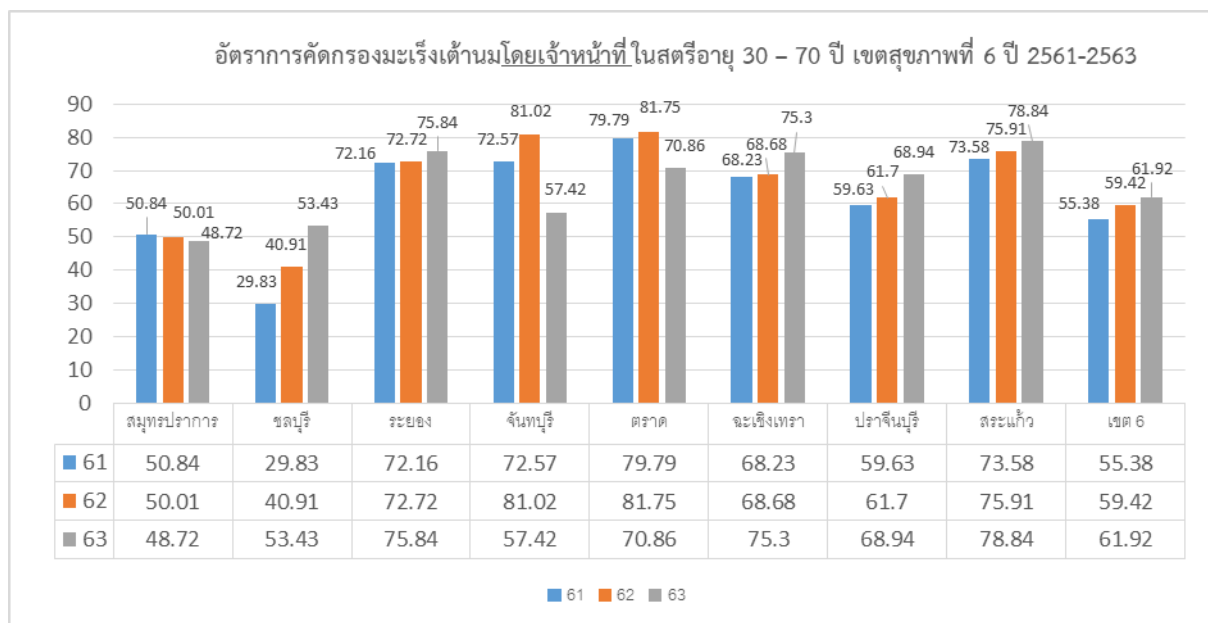
(ภาพประกอบ 1) อัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองในสตรีอายุ 30-70 ปี เขตสุขภาพที่ 6 ปี 2561-2563

อัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมโดยเจ้าหน้าที่ ในสตรีอายุ 30-70 ปี เขตสุขภาพที่ 6 ปี 2561-2563 พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ดังนี้ ปี 2561 ร้อยละ 55.38 ปี 2562 ร้อยละ 59.42 และ ปี 2563 ร้อยละ 61.92 แต่ก็ยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่ ร้อยละ 80

เมื่อพิจารณารายจังหวัด จะพบว่า เกือบทุกจังหวัดมีอัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองเพิ่มขึ้น ยกเว้น จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ที่มีอัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองลดลง (ภาพประกอบ 2)

(ภาพประกอบ 2) อัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมโดยเจ้าหน้าที่ในสตรีอายุ 30-70 ปี เขตสุขภาพที่ 6 ปี 2561-2563

4. วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้สตรีไทยมีพฤติกรรมตรวจเต้านมตนเองที่ถูกต้องและสม่ำเสมอ
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำการตรวจคัดกรองเต้านมด้วยตนเองและขยายพื้นที่ดำเนินงานโครงการสืบสานพระราชปณิธานสมเด็จพระเจ้านางัยมะเร็งเต้านม

5. ผลการดำเนินงาน

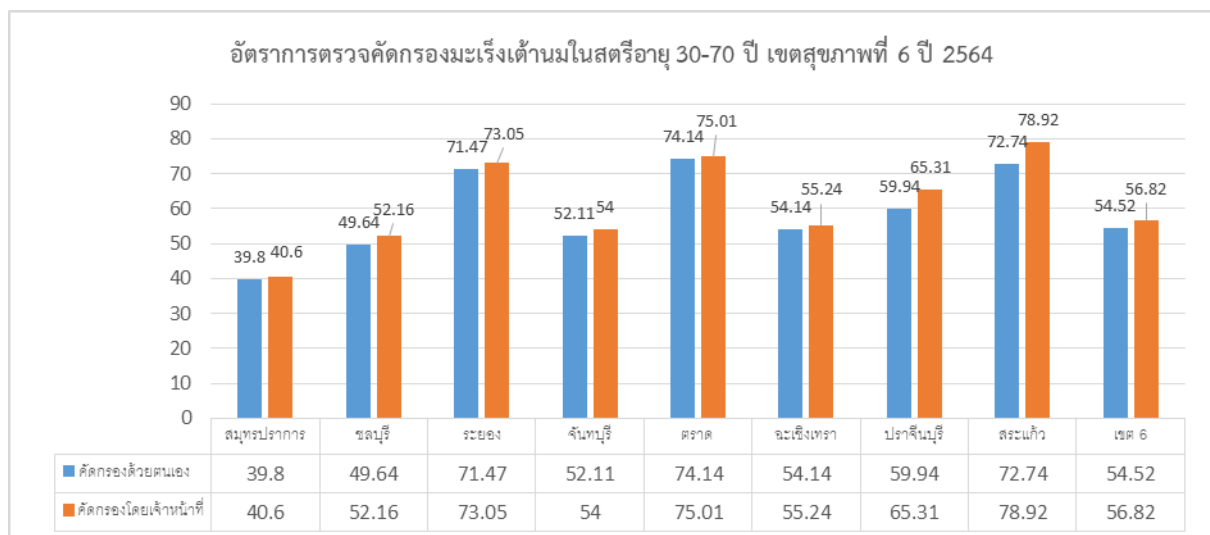
เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ต้องมีการปรับแผนการดำเนินงานในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่ เป็นการติดตามผลการดำเนินงานผ่านระบบออนไลน์ กรู๊ปไลน์วิทยทำงานเขต 6 ซึ่งมีผลการดำเนินงานดังนี้

5.1 อัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมในสตรีอายุ 30 – 70 ปี เขตสุขภาพที่ 6 ปี 2564

อัตราการคัดกรองมะเร็งเต้านมในสตรีอายุ 30 – 70 ปี เขตสุขภาพที่ 6 ปี 2564 พบว่า มีอัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง ร้อยละ 54.52 เมื่อพิจารณาแยกรายจังหวัด พบว่า จังหวัดที่มีอัตราการคัดกรองมากที่สุด คือ จังหวัดตราด ร้อยละ 74.14 รองลงมา จังหวัดสระแก้ว ร้อยละ 72.74 และจังหวัดระยอง ร้อยละ 71.47 แต่ก็ยังไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

อัตราการคัดกรองมะเร็งเต้านมโดยเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 56.82 เมื่อพิจารณาแยกรายจังหวัด พบว่า จังหวัดที่มีอัตราการคัดกรองมากที่สุด คือ จังหวัดสระแก้ว ร้อยละ 78.92 รองลงมา จังหวัดตราด ร้อยละ 75.01 และจังหวัดระยอง ร้อยละ 73.05 แต่ก็ยังไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 เช่นกัน

(ภาพประกอบ 3) อัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมในสตรีอายุ 30-70 ปี เขตสุขภาพที่ 6 ปี 2564 (ผลงาน 1 ต.ค.63 – 5 ส.ค.64)

ที่มา : Health Data Center วันที่ 5 สิงหาคม 2564

5.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ “การรณรงค์สตรีไทยห่างไกลมะเร็งเต้านมเพื่อเป็นการสืบสานพระราชปณิธานสมเด็จพระเจ้าและเนื่องในวันเต้านมโลก” ภายใต้ โครงการสืบสานพระราชปณิธานสมเด็จพระเจ้าด้านภัยมะเร็งเต้านม เขตสุขภาพที่ ๖

วันที่ 16 ตุลาคม 2563 ศูนย์อนามัยที่ 6 ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปราจีนบุรี จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “การรณรงค์สตรีไทยห่างไกลมะเร็งเต้านมเพื่อเป็นการสืบสานพระราชปณิธานสมเด็จพระเจ้าและเนื่องในวันเต้านมโลก” ภายใต้ โครงการสืบสานพระราชปณิธานสมเด็จพระเจ้าด้านภัยมะเร็งเต้านม เขตสุขภาพที่ 6 ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปราจีนบุรี การจัดการประชุมในครั้งนี้เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร ในการดำเนินงานโครงการสืบสานพระราชปณิธาน สมเด็จพระเจ้า ด้านภัยมะเร็งเต้านม ส่งเสริมให้สตรีไทย มีพฤติกรรมการตรวจเต้านมที่ถูกต้อง พัฒนาระบบการคัดกรองมะเร็งเต้านม รณรงค์สตรีไทยห่างไกลมะเร็งเต้านมเนื่องในวันเต้านมโลก และให้ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการคัดกรองมะเร็งเต้านมโดยใช้งบประมาณกองทุนสุขภาพตำบล ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในจังหวัดปราจีนบุรี เข้าร่วมการประชุม 95 คน

5.3 การขยายเครือข่ายการดำเนินงานการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง และการใช้ Web Application BSE ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

วันที่ 1 - 2 เมษายน 2564 กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน ศูนย์อนามัยที่ 6 ร่วมกับศูนย์สุขภาพชุมชนวัดโสธรวราราม กลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลพุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา จัดประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมศักยภาพความรู้และทักษะแก่แกนนำ อสม.ในการดำเนินงานคัดกรองมะเร็งเต้านมในชุมชน ปี 2564 ในหัวข้อ ดังนี้

- สถานการณ์โรคมะเร็งในประเทศไทยและเขตสุขภาพที่ 6
- ความรู้เรื่องมะเร็งเต้านมและความสำคัญของการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านม
- เทคนิคและวิธีการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง
- การแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ “การตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง (หุ่นจำลอง)”
- การใช้ Web Application BSE ในการบันทึกการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

โดยในการประชุมครั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมาย คือ แกนนำ อสม.เข้าร่วมประชุม จำนวน 2 รุ่นๆ ละ 40 คน รวม 80 คน

6. สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ปัญหา อุปสรรค

1. ประชาชนยังขาดความตระหนักในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง คิดว่าเป็นหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์
2. เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ได้ตามเป้าหมาย
3. การขับเคลื่อนงานในบางพื้นที่แผ่วลง เนื่องจากให้ความสำคัญมะเร็งอื่น ๆ มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. การสร้างกระแสผ่านสื่อออนไลน์เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง